

Wymagania na poszczególne oceny szkolne - zakres podstawowy (wyd. Ortus)

Geografia społeczno-ekonomiczna Ogólne kryteria oceny osiągnięć uczniów z geografii

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń który:
  - nie ma osiągnięć wystarczających do dalszego uczenia się geografii;
  - nie rozwiązuje najprostszych zadań, nawet przy pomocy innych uczniów lub nauczyciela;
  - nie zachowuje minimalnej dokładności i staranności, koniecznej do poprawnego rozwiązywania zadania;
  - nieprawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń który:
  - ma część osiągnięć z poziomu podstawowego w zakresie wystarczającym do dalszego uczenia się geografii;
  - rozwiązuje proste zadania, korzystając z pomocy innych uczniów lub nauczyciela;
  - zachowuje małą dokładność i staranność, jest ona jednak wystarczająca do poprawnego rozwiązywania zadania;
  - prawidłowo stosuje niektóre terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń który:
  - ma większość osiągnięć z poziomu podstawowego;
  - samodzielnie rozwiązuje proste zadania;
  - zachowuje dokładność i staranność wystarczającą do poprawnego rozwiązywania zadania;
  - prawidłowo stosuje większość terminów geograficznych wymienionych w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń który:
  - ma większość osiągnięć z poziomu podstawowego oraz część osiągnięć z poziomu rozszerzonego;
  - samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim poziomie złożoności;
  - zachowuje dokładność i staranność wystarczającą do poprawnego rozwiązywania zadania;
  - wypowiada się pełnymi zdaniem;
  - prawidłowo stosuje większość terminów geograficznych wymienionych w osiągnięciach z poziomu podstawowego oraz niektóre z poziomu rozszerzonego.
5. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń który:
  - ma większość osiągnięć z poziomów: podstawowego i rozszerzonego;
  - samodzielnie rozwiązuje zadania o wysokim poziomie złożoności;
  - zachowuje wzorową dokładność i staranność w rozwiązywaniu zadań;
  - wypowiada się pełnymi zdaniem w sposób logiczny i spójny;
  - bezbłędnie posługuje się nazewnictwem geograficznym;
  - prawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomów: podstawowego i rozszerzonego.
6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń który:
  - ma większość osiągnięć z poziomów: podstawowego i rozszerzonego oraz ma niektóre osiągnięcia z poziomu kompletnego;
  - samodzielnie rozwiązuje zadania o najwyższym poziomie złożoności;
  - zachowuje wzorową dokładność i staranność w rozwiązywaniu zadań;
  - wypowiada się pełnymi zdaniem w sposób logiczny i spójny;
  - bezbłędnie posługuje się nazewnictwem geograficznym;
  - prawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomów: podstawowego, rozszerzonego i kompletnego.

Temat	Szczegółowe wymagania według poziomów		
	Podstawowe	Rozszerzone	Kompletne
Dział 1. Człowiek w środowisku przyrodniczym			
Wpływ środowiska przyrodniczego na życie i działalność społeczeństwa	Uczeń wymienia przykłady pośredniego i bezpośredniego oddziaływania środowiska przyrodniczego na człowieka i jego działalność, wymienia czynniki przyrodnicze sprzyjające działalności człowieka oraz ograniczające tę działalność, wymienia przykłady wpływu klimatu oraz pogody na życie i działalność człowieka	Uczeń wymienia przykłady różnorodności form gospodarowania w różnych strefach i piętrach krajobrazowych	Uczeń ocenia środowisko przyrodnicze z punktu widzenia określonych potrzeb działalności człowieka
Dział 2. Ludność			
Zróżnicowanie antropologiczne ludności świata	Uczeń wymienia rasy główne i pośrednie, wymienia ich cechy antropologiczne, rozpoznaje na ilustracjach przedstawicieli poszczególnych głównych odmian człowieka, wskazuje na mapie świata rozmieszczenie odmian głównych i pośrednich	Uczeń wymienia regiony występowania konfliktów rasowych, analizuje przyczyny konfliktów rasowych	Uczeń wymienia sposoby rozwiązywania konfliktów rasowych
Zróżnicowanie etniczne, językowe i religijne ludności świata	Uczeń wskazuje na mapie państwa o dużym udziale mniejszości narodowych, przyporządkowuje wybrane języki świata do odpowiednich grup i rodzin językowych, wyjaśnia termin język urzędowy, wskazuje na mapie rozmieszczenie najbardziej licznych języków oraz wielkich religii świata, przyporządkowuje język polski do odpowiedniej grupy i rodziny językowej, umieszcza religię rzymskokatolicką wśród głównych religii europejskich, opisuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i religijnych w Polsce, wskazuje na mapie rozmieszczenie Polaków na świecie	Uczeń opisuje naród jako wspólnotę terytorialną, językową, kulturową, religijną i polityczną, wymienia języki międzynarodowe, martwe i sztuczne, porównuje, korzystając z danych statystycznych, liczebność wielkich religii świata, wymienia regiony występowania konfliktów etnicznych i religijnych, analizuje przyczyny konfliktów etnicznych i religijnych, porównuje liczebność mniejszości narodowych i religijnych w Polsce przed drugą wojną światową i obecnie, wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia mniejszości narodowych i religijnych w Polsce	Uczeń wymienia sposoby rozwiązywania konfliktów etnicznych i religijnych, wymienia formy autonomii politycznej i kulturalnej
4. Ruch naturalny ludności świata	Uczeń opisuje, korzystając z danych statystycznych, zmiany liczby ludności świata, kreśli wykres zmian liczby ludności świata, wyjaśnia przyczyny i wymienia skutki eksplozji demograficznej, porównuje strukturę demograficzną społeczeństw młodych i starzejących się, opisuje za pomocą mapy zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie, w Europie i w Polsce	Uczeń oblicza współczynniki: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego, porównuje modele rodziny w różnych regionach świata, wyjaśnia przyczyny zmian modelu rodziny na świecie i w Polsce, wyjaśnia przyczyny zmian stopy urodzeń i zgonów, przyrostu naturalnego, struktury płci w Polsce po 1939 roku, interpretuje piramidę płci i wieku, porównuje piramidy płci i wieku dla Polski i wybranych krajów świata, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego na świecie, w Europie i w Polsce	Uczeń opisuje teorię cyklu demograficznego, przewiduje skutki wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego, wymienia przyczyny zróżnicowania długości trwania życia na świecie

Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata	Uczeń oblicza gęstość zaludnienia, wskazuje na mapie obszary koncentracji ludności oraz obszary słabo zaludnione i bezludne, wymienia bariery i atrakcje osadnicze, porównuje aktualną liczbę ludności i gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy i świata	Uczeń posługuje się terminami: ekumena, subekumena, anekumena, wskazuje na mapie główne anekumeny na Ziemi, wykazuje na przykładach zależność gęstości zaludnienia od środowiska przyrodniczego, czynników społecznych i ekonomicznych, wymienia atrakcje i bariery osadnicze występujące na terytorium Polski, wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata, Europy i Polski	Brak
Praca źródłem utrzymania ludności	Uczeń wymienia główne grupy społeczno-zawodowe ludności, opisuje, korzystając z danych statystycznych, zmiany struktury zatrudnienia ludności oraz zróżnicowanie stopy bezrobocia na świecie, w Europie i w Polsce, posługuje się terminami: aktywny zawodowo, bierny zawodowo, bezrobotny, stopa bezrobocia, wyjaśnia na przykładach przyczyny i wymienia skutki bezdomności oraz bezrobocia, oblicza stopę bezrobocia	Uczeń wymienia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności, wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państwa, ocenia wpływ zapóźnień cywilizacyjnych niektórych państw świata (analfabetyzm, własność feudalna) na poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego, wyjaśnia przyczyny dwuzawodowości i starzenia się ludności wsi w Polsce, wymienia negatywne skutki niedoboru wykształconych pracowników, wymienia społeczne skutki restrukturyzacji i modernizacji gospodarki	Uczeń wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu, porównuje, korzystając z danych statystycznych, poziom wykształcenia ludności Polski i innych krajów, uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki
Migracje ludności świata	Uczeń posługuje się terminami: migracja, emigracja, imigracja, repatriacja, deportacja, odróżnia migracje od przemieszczeń dobowych, wyjaśnia przyczyny migracji ludności, wymienia skutki migracji ludności, wymienia przykłady wielkich migracji ludności świata, Europy i Polski – odbywających się współcześnie i w czasach historycznych	Uczeń wyjaśnia przyczyny migracji ludności ziem polskich, opisuje przykłady wpływu ruchów migracyjnych na rozmieszczenie ludności	Uczeń wymienia i wskazuje na mapie przykłady krajów emigracyjnych i imigracyjnych, porównuje cechy społeczeństw krajów emigracyjnych i imigracyjnych, analizuje motywy migracji poszczególnych grup ludności Polski
Dział 3. Osadnictwo			
Struktura i funkcjonowanie miast świata	Uczeń odróżnia miasto od wsi, porównuje strukturę zatrudnienia ludności miasta i wsi, wymienia funkcje miast, wymienia na przykładach z Polski, Europy i świata dawne i obecne czynniki rozwoju miast, wskazuje na mapie świata, Europy i Polski przykłady aglomeracji miejskich, wyróżnia spośród nich konurbacje	Uczeń opisuje na przykładzie własnego lub najbliższego miasta jego wewnętrzną strukturę funkcjonalną, opisuje strukturę wewnętrzną aglomeracji miejskiej, opisuje rozwój aglomeracji miejskich z uwzględnieniem zmian rozmieszczenia ludności, określa rangę miasta na podstawie liczby mieszkańców i zasięgu oddziaływania jego usług, opisuje hierarchiczny układ sieci osadniczej Polski na tle podziału administracyjnego	Uczeń opisuje na przykładach układy urbanistyczne miast powstałych w różnych okresach historycznych, opisuje specyfikę wielkich miast amerykańskich, ocenia wybrany teren z najbliższego otoczenia szkoły z punktu widzenia potrzeb rozwoju zabudowy miejskiej

Zróżnicowanie procesów urbanizacyjnych na świecie	Uczeń wskazuje na mapie i podaje nazwy wielkich miast świata, opisuje korzystając z danych statystycznych, zmiany ludności wielkich miast świata, porównuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, odsetki ludności miejskiej w wybranych krajach świata (wybór zależy od nauczyciela), wyjaśnia przyczyny dojazdów do pracy, wyjaśnia przyczyny migracji ludności między miastem i wsią, opisuje, korzystając z danych statystycznych, przebieg migracji ludności między miastem i wsią w Polsce po drugiej wojnie światowej	Uczeń wykazuje zależność poziomu urbanizacji od struktury zatrudnienia ludności, opisuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, zróżnicowanie procesów urbanizacyjnych według części świata	Uczeń wyjaśnia przyczyny przerostu stolic niektórych państw (np. Argentyny, Austrii, Meksyku, Urugwaju, Węgier)
Problemy wielkich miast i aglomeracji miejskich świata	Uczeń wymienia pozytywne i negatywne skutki koncentracji ludności w miastach, porównuje cechy demograficzne ludności miast i wsi, przewiduje skutki nadmiernej koncentracji ludności w miastach	Uczeń wykazuje zależność korzyści aglomeracji od wielkości miasta, wyjaśnia na przykładach przyczyny zahamowania procesu migracji ludności ze wsi do miast pod koniec XX w. w krajach wysoko zurbanizowanych, posługuje się terminami: deglomeracja i dezurbanizacja, wymienia przykłady przenoszenia stolic państw do nowo wybudowanych miast	Uczeń planuje rozwój przestrzenny własnego lub najbliższego miasta, biorąc pod uwagę uwarunkowania przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne

Dział 4. Rolnictwo i żywność

Zróżnicowanie warunków produkcji rolnej na świecie	Uczeń wymienia i porównuje ze sobą sposoby zdobywania żywności przez człowieka (zbieractwo, myślistwo, pasterstwo, rybołówstwo, rolnictwo), opisuje czynniki sprzyjające oraz ograniczające produkcję rolną, opisuje, korzystając z mapy, zróżnicowanie warunków produkcji rolnej na świecie, wymienia formy własności gospodarstw rolnych na świecie, opisuje, korzystając z danych statystycznych lub mapy, zróżnicowanie struktury użytkowania ziemi oraz chemizacji i mechanizacji rolnictwa na świecie, opisuje regionalne zróżnicowanie użytkowania ziemi	Uczeń opisuje za pomocą map i danych statystycznych warunki produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie świata, Europy i Polski (wybór zależy od nauczyciela), wskazuje na mapie świata główne obszary nawadniane i odwadniane, opisuje, korzystając z danych statystycznych, zmiany użytkowania ziemi na świecie i w Polsce, ocenia na przykładach wpływ struktury własnościowej i obszarowej gospodarstw rolnych oraz chemizacji i mechanizacji rolnictwa na wielkość produkcji rolnej	Uczeń wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa w Polsce: rozdrobnienie gospodarstw, rozproszenie gruntów należących do jednego właściciela, wyjaśnia przyczyny niekorzystnej struktury agrarnej Polski, opisuje współczesne przekształcenia własnościowe w polskim rolnictwie, ocenia rolę Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w przekształceniach strukturalnych w polskim rolnictwie
--	---	---	--

<p>Główne dziedziny produkcji rolnej w wybranych państwach świata</p>	<p>Uczeń prawidłowo stosuje terminy: plony i zbiory roślin uprawnych, oblicza plony roślin uprawnych, odróżnia gospodarkę intensywną od ekstensywnej, towarową od konsumpcyjnej, porównuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, wielkość i strukturę produkcji roślinnej oraz zwierzęcej w wybranych państwach i regionach rolniczych świata, wymienia przeznaczenie poszczególnych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych</p>	<p>Uczeń ocenia wymagania glebowo-klimatyczne i wodne wybranych roślin uprawnych, wskazuje ich zastosowania, ocenia wymagania paszowe i znaczenie niektórych zwierząt gospodarskich, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania natężenia upraw wybranych roślin oraz chowu wybranych zwierząt gospodarskich na świecie, w Europie i Polsce</p>	<p>Uczeń wykazuje na przykładach zależność rozmieszczenia upraw wybranych roślin oraz rozmieszczenia chowu niektórych gatunków zwierząt gospodarskich od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych)</p>
<p>Zróżnicowanie poziomu żywienia ludności świata</p>	<p>Uczeń porównuje, korzystając z danych statystycznych, wielkość produkcji rolnej na jednego mieszkańca w wybranych państwach i regionach świata, opisuje zróżnicowanie dobowych dawek pożywienia na jednego mieszkańca na świecie, wymienia zasady racjonalnego odżywiania się, wymienia przyczyny głodu i niedożywienia na świecie, objaśnia określenie „zielona rewolucja”, dostrzega jej znaczenie dla państw słabiej rozwiniętych, wymienia zagrożenia wynikające z intensyfikacji produkcji rolnej, uzasadnia potrzebę rozwoju gospodarstw ekologicznych i produkcji „zdrowej” żywności, uzasadnia konieczność zapewnienia rozwoju zrównoważonego w gospodarce rolnej</p>	<p>Uczeń wykazuje zależność poziomu żywienia ludności od warunków produkcji rolnej, porównuje poziom przemysłowego przetworzenia artykułów żywnościowych w Polsce i w innych krajach, wyjaśnia przyczyny wysokich kosztów produkcji rolnej w Polsce, uzasadnia potrzebę rozwoju gospodarstw ekologicznych i produkcji „zdrowej” żywności</p>	<p>Uczeń wymienia sposoby rozwiązywania problemów głodu i niedożywienia w niektórych regionach świata, przewiduje zmiany w rolnictwie Polski spowodowane jej integracją z Unią Europejską</p>
<p>Przegląd głównych regionów rolniczych świata i Polski</p>	<p>Uczeń wskazuje na mapie świata i Polski główne regiony rolnicze świata, opisuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze w poszczególnych regionach rolniczych świata i Polski, wymienia główne uprawy i zwierzęta hodowlane w poszczególnych regionach rolniczych, ocenia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki produkcji rolnej w regionie swojego zamieszkania</p>	<p>Uczeń porównuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, typy gospodarki rolnej w głównych regionach świata i Polski</p>	<p>Uczeń sporządza wykresy porównujące warunki i wielkość produkcji rolnej w poszczególnych krajach i regionach rolniczych świata, ocenia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki produkcji rolnej oraz rynek zbytu wybranego gospodarstwa rolnego w regionie swojego zamieszkania</p>

Dział 5. Procesy uprzemysłowienia

<p>Dlaczego przemysł rozmieszczony jest nierównomiernie?</p>	<p>Uczeń porównuje cechy przemysłu i rolnictwa, wymienia główne działy przemysłu, wymienia nazwy surowców i wyrobów poszczególnych działów przemysłu, wymienia na przykładach czynniki lokalizacji przemysłu: przyrodnicze, techniczno-ekonomiczne, społeczno-polityczne</p>	<p>Uczeń wymienia czynniki lokalizacji wybranych głównych zakładów przemysłowych w Polsce</p>	<p>Uczeń ocenia lokalizację wybranego zakładu przemysłowego w okolicy miejsca swojego zamieszkania, wymienia powiązania kooperacyjne oraz określa rynek zbytu wybranego zakładu przemysłowego w okolicy miejsca swojego zamieszkania</p>
<p>Problemy pozyskiwania i wykorzystania energii na świecie i w Polsce</p>	<p>Uczeń wymienia przykłady zasobów odnawialnych, nieodnawialnych i stałych, wymienia przykłady surowców przemysłowych (w tym surowce mineralne, drewno, płody rolne), wyjaśnia przyczyny wzrostu zapotrzebowania na surowce i energię, opisuje, korzystając z mapy i danych statystycznych, rozmieszczenie i wielkość zasobów oraz wydobycie najpowszechniej stosowanych w gospodarce surowców mineralnych na świecie i w Polsce, w szczególności surowców energetycznych, porównuje, korzystając z danych statystycznych, strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w wybranych krajach świata, wymienia zalety i wady elektrowni wodnych, wymienia wady i zalety elektrowni jądrowych, opisuje światowe tendencje w gospodarowaniu różnymi źródłami energii, wymienia nazwy surowców eksportowanych i importowanych przez Polskę</p>	<p>Uczeń wymienia skutki eksploatacji, transportu i wykorzystania tradycyjnych surowców energetycznych, wyjaśnia przyczyny wyczerpywania się tradycyjnych źródeł energii, wymienia alternatywne źródła energii, uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju w gospodarce surowcowej, uzasadnia przyczyny dominacji energetyki cieplnej w Polsce, uzasadnia konieczność oszczędności energii, przewiduje skutki rabunkowej gospodarki zasobami naturalnymi</p>	<p>Uczeń ocenia możliwości wykorzystania w Polsce alternatywnych źródeł energii, wyjaśnia przyczyny zmian wydobycia wybranych surowców mineralnych</p>
<p>Zmiany i obecne zróżnicowanie produkcji przemysłowej świata i Polski</p>	<p>Uczeń opisuje rozwój poszczególnych gałęzi przemysłu na tle rewolucji naukowo-technicznych, wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi przemysłu, wymienia cechy nowoczesnego przemysłu, opisuje wpływ przemysłu na rozwój społeczny i gospodarczy świata</p>	<p>Uczeń wykazuje zależność struktury gałęziowej przemysłu od poziomu rozwoju gospodarczego kraju, uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu, opisuje na przykładach cechy nowoczesnego przemysłu (np. krajów Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Japonii i innych Tygrysów Azji), opisuje zmiany struktury gałęziowej i przestrzennej przemysłu na ziemiach obecnej Polski w XX w.</p>	<p>Uczeń wymienia na przykładach rodzaje okręgów przemysłowych Polski i świata</p>

Przegląd głównych regionów i okręgów przemysłowych świata i Polski	Uczeń prawidłowo stosuje terminy: region i okręg przemysłowy, odróżnia okręg od ośrodka przemysłowego, wskazuje na mapie główne okręgi przemysłowe Polski, wskazuje na mapie główne okręgi i regiony przemysłowe świata, opisuje, korzystając z map i danych statystycznych, bazę surowcową oraz specjalizację produkcji przemysłowej w poszczególnych regionach i okręgach przemysłowych świata, opisuje warunki rozwoju wybranych okręgów przemysłowych Polski	Uczeń wskazuje na mapie położenie wybranych głównych zakładów przemysłowych Polski, wymienia główne wyroby produkowane przez te zakłady, wymienia korzyści i negatywne skutki koncentracji przemysłu	Uczeń wymienia na przykładach rodzaje okręgów przemysłowych Polski i świata
Polski przemysł w obliczu przemian ustrojowych i gospodarczych	Uczeń porównuje strukturę gałęziową przemysłu Polski z innymi krajami, porównuje poziom techniczny i technologiczny przemysłu Polski z innymi krajami, uzasadnia potrzebę przekształcenia struktury własnościowej i gałęziowej przemysłu, uzasadnia potrzebę rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu, wymienia przykłady sprywatyzowanych zakładów przemysłowych	Uczeń wymienia i opisuje drogi prywatyzacji przemysłu, uzasadnia konieczność podjęcia procedur dostosowawczych polskiego przemysłu do wymagań Unii Europejskiej	Uczeń wymienia przykłady powiązań kooperacyjnych, kapitałowych i własnościowych przemysłu Polski z innymi krajami, wymienia korzyści i przewiduje społeczno-ekonomiczne skutki przekształceń własnościowych i strukturalnych w przemyśle
Dział 6. Komunikacja			
Zróżnicowanie systemów komunikacyjnych świata	Uczeń wymienia rodzaje komunikacji, porównuje wady i zalety poszczególnych środków transportu, wymienia ich zastosowania, opisuje za pomocą mapy zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej i drogowej na świecie, opisuje położenie Polski na tle ważnych szlaków komunikacji transkontynentalnej, wskazuje na mapie główne drogi wodne Europy i Polski – rzeki i kanały, wskazuje na mapie Polski główne rurociągi naftowe, gazowe i wodne, wskazuje na mapie główne porty lotnicze świata, Europy i Polski, wskazuje na mapie główne szlaki transportu lotniczego na świecie, określa znaczenie lotnictwa w komunikacji krajowej i międzynarodowej, ocenia rolę łączności w życiu i działalności człowieka, opisuje wpływ łączności na przemiany społeczne na świecie i w Polsce	Uczeń opisuje tendencje rozwoju transportu lądowego, wykazuje zależność rozwoju gospodarczego od rozwoju łączności, porównuje znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w Polsce z innymi krajami Europy, wyjaśnia przyczyny zaniedbania śródlądowych dróg wodnych w Polsce, dobiera środek transportu do rodzaju i przeznaczenia ładunku	Uczeń opisuje bariery transportowe, wymienia sposoby ich pokonywania

Rozwój i znaczenie transportu kolejowego	Uczeń opisuje za pomocą mapy aktualne zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej na świecie, w Europie i w Polsce, wskazuje na mapie Polski linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym, wymienia wady i zalety transportu kolejowego, wymienia tendencje rozwoju kolejnictwa: elektryfikacja, rozbudowa węzłów, budowa linii szybkiej kolei w Europie i Japonii, redukcja długości sieci o odcinki nierentowne, posługuje się rozkładem jazdy pociągów w planowaniu podróży, wyznacza najdogodniejszą trasę podróży za pomocą mapy sieci kolejowej, ocenia wpływ transportu kolejowego na środowisko przyrodnicze, uzasadnia twierdzenie, że kolej jest „ekologicznym” środkiem transportem	Uczeń planuje za pomocą rozkładu jazdy pociągów podróż do wybranego miasta Polski, ocenia znaczenie sieci tramwajowej i metra w funkcjonowaniu miast	Uczeń wyjaśnia przyczyny nierównomiernej gęstości sieci kolejowej na świecie, w Europie i w Polsce
Rozwój i znaczenie transportu samochodowego	Uczeń wymienia rodzaje dróg samochodowych ze względu na nawierzchnię, wskazuje na mapie samochodowej Polski drogi międzynarodowe, opisuje za pomocą mapy zróżnicowanie gęstości sieci autostrad na świecie, wskazuje na mapie Polski przebieg aktualnych i planowanych autostrad, wyznacza najdogodniejszą trasę podróży za pomocą mapy samochodowej, ocenia wpływ transportu samochodowego na środowisko przyrodnicze, wymienia zagrożenia dla tego środowiska wywołane przez transport samochodowy	Uczeń opisuje hierarchiczny układ sieci drogowej Polski: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, porównuje, korzystając z danych statystycznych, liczbę samochodów w Polsce i w innych krajach świata, wymienia korzyści i negatywne skutki ekologiczne eksploatacji autostrad, wyznacza warianty tras podróży do wybranego miasta Polski za pomocą mapy samochodowej	Uczeń proponuje sposoby rozwiązania problemów komunikacyjnych w swoim regionie (mieście)
Dział 7. Gospodarka morska			
Gospodarcze wykorzystanie morza	Uczeń wskazuje na mapie główne porty morskie świata, Europy i Polski, wskazuje na mapie główne szlaki transportu morskiego na świecie, wskazuje na mapie Polski porty rybackie, porównuje, korzystając z danych statystycznych, flotę handlową Polski z innymi krajami, wymienia rodzaje statków żeglugi morskiej	Uczeń opisuje główne konwencje i traktaty dotyczące morza, opisuje specjalizację polskich portów morskich, porównuje, korzystając z danych statystycznych, przewozy floty handlowej Polski z innymi krajami, porównuje, korzystając z danych statystycznych, flotę rybacką oraz wielkość połowów Polski z innymi krajami, wskazuje na mapie świata obszary najwydajniejszych łowisk, opisuje przykłady uprawy mórz	Uczeń ocenia znaczenie polskiej strefy ekonomicznej na Morzu Bałtyckim

Dział 8. Warunki życia ludności

Znaczenie usług w życiu i gospodarce człowieka	Uczeń ocenia wpływ usług na kształtowanie się warunków życia ludności, wymienia rodzaje usług, opisuje dostępność do usług jako czynnika wpływającego na warunki życia ludności, ocenia rolę usług finansowych w funkcjonowaniu nowoczesnej gospodarki	Uczeń wymienia przykłady usług o różnym zasięgu oddziaływania, wymienia czynniki lokalizacji szkół różnego szczebla i placówek ochrony zdrowia różnego typu, opisuje rozmieszczenie szkół i placówek ochrony zdrowia we własnej okolicy, wymienia wielkie miasta Europy i Polski – ośrodki nauki i kultury	Uczeń wskazuje na mapie wybrane ośrodki usług specjalistycznych w Europie i w Polsce, w szczególności uzdrowiska i ośrodki akademickie, ocenia znaczenie rynku lokalnego i regionalnego jako czynnika warunkującego rozmieszczenie handlu i usług
Nierównomierny rozwój społeczno-ekonomiczny świata	Uczeń wymienia wskaźniki opisujące poziom życia ludności (w tym dochód narodowy i produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca), opisuje regionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego, wymienia cechy państwa słabo i wysoko rozwiniętego, porównuje, korzystając z danych statystycznych, dochód narodowy Polski z innymi krajami, porównuje, korzystając z danych statystycznych, warunki życia ludności Polski z innymi krajami, opisuje, korzystając z danych statystycznych, regionalne zróżnicowanie poziomu wynagrodzeń w Polsce	Uczeń analizuje i wyjaśnia złożone przyczyny zróżnicowania poziomu gospodarczego państw świata, opisuje zróżnicowanie tempa rozwoju krajów słabo rozwiniętych, wymienia przykłady kontrastów w poziomie życia i gospodarowania na świecie, wymienia przykłady dysproporcji warunków życia ludności Polski, opisuje, korzystając z danych statystycznych, zróżnicowanie warunków mieszkaniowych w kraju – powierzchni i wyposażenia technicznego mieszkań	Uczeń przewiduje skutki dysproporcji w rozwoju gospodarczym świata

Dział 9. Turystyka i wypoczynek

Znaczenie turystyki i rekreacji w nowoczesnym społeczeństwie	Uczeń objaśnia pojęcia: turystyka i rekreacja, opisuje turystykę jako formę aktywnego spędzania czasu wolnego, opisuje zasady zdrowego stylu życia, przewiduje skutki nieprzestrzegania zasad zdrowego stylu życia, wymienia rodzaje walorów turystycznych	Uczeń ocenia znaczenie turystyki w rozwoju społecznym, gospodarczym i kulturowym Polski lub wybranego regionu świata, opisuje turystykę jako źródło dochodu ludności	Uczeń ocenia znaczenie turystyki w rozwoju intelektualnym i emocjonalnym człowieka
Zróżnicowanie atrakcyjności turystycznej Polski, Europy i świata	Uczeń wskazuje na mapie główne regiony i ośrodki turystyczne świata, Europy i Polski, wymienia rodzaje zabytków kultury materialnej, rozpoznaje style w architekturze, ocenia środowisko przyrodnicze z punktu widzenia turystyki i rekreacji, wymienia najbardziej znane atrakcje turystyczne świata, Europy i Polski, wymienia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w Polsce	Uczeń opisuje walory turystyczne wybranych regionów i ośrodków turystycznych świata, Europy i Polski, porównuje, korzystając z danych statystycznych i mapy, zagospodarowanie turystyczne w różnych regionach Polski, opisuje zasady organizacji ochrony zabytków w Polsce, wymienia nazwy obiektów w Polsce wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, wymienia przykłady tych obiektów na świecie	Uczeń ocenia możliwości rozwoju turystyki w regionie swojego zamieszkania

Dział 10. Przemiany gospodarcze i polityczne w świecie

<p>Czynniki przemian politycznych świata</p>	<p>Uczeń wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa świata i ich stolice, wskazuje na mapie największe i najmniejsze państwa świata pod względem powierzchni i liczby ludności, odróżnia ustroje polityczne i gospodarcze państw świata (autokratyczny i demokratyczny, socjalistyczny i liberalny), wymienia skutki kolonializmu, wskazuje na mapie przykłady obecnych terytoriów niesamodzielnych, wymienia formy zależności między państwami, objaśnia termin neokolonializm, opisuje zmiany podziałów politycznych po drugiej wojnie światowej, ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie</p>	<p>Uczeń wykazuje na przykładach zależność zjawisk politycznych od wydarzeń społecznych i gospodarczych, wskazuje na mapie nowe państwa świata i ich stolice, wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg powstania i rozpadu systemu państw socjalistycznych, opisuje na przykładach rozwój „młodych demokracji” w Europie Środkowej i Wschodniej</p>	<p>Uczeń objaśnia określenie „zimna wojna”, wymienia jej skutki, opisuje kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji</p>
<p>Współczesne konflikty społeczne i polityczne oraz sposoby ich przewycięzania</p>	<p>Uczeń wymienia przykłady negatywnych zjawisk społecznych, wymienia skutki tych zjawisk, wyjaśnia pojęcie wojny, wymienia straty spowodowane przez wojny, wyjaśnia na przykładach przyczyny wojen, przewiduje ich konsekwencje, wymienia przykłady aktualnych konfliktów zbrojnych na świecie i w Europie, wymienia organizacje polityczne i militarne służące utrzymaniu pokoju na świecie (NATO)</p>	<p>Uczeń opisuje przykłady konfliktów zbrojnych na świecie po drugiej wojnie światowej, porównuje rolę jednostki w społeczeństwach: totalitarnym i demokratycznym, wyjaśnia przyczyny terroryzmu, przestępczości zorganizowanej, narkomanii, uzasadnia konieczność poszanowania wartości etycznych i moralnych dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa</p>	<p>Uczeń wymienia sposoby przewycięzania konfliktów politycznych, wymienia sposoby zapobiegania negatywnym zjawiskom społecznym, wymienia sposoby zapobiegania wojnom, analizuje przyczyny oraz przewiduje konsekwencje społecznych, gospodarczych i politycznych procesów zachodzących we współczesnym świecie, wyraża przekonanie, że w wojnie nie ma zwycięzców – wszyscy są przegrani</p>

Międzynarodowa współpraca gospodarcza	Uczeń odróżnia terminy: eksport i import, wymienia przedmioty międzynarodowej wymiany handlowej – surowce, produkty, kapitał, siła robocza, usługi, transfer myśli, dokumentacji, np. zakup licencji, wymienia przykłady wpływu współczesnych przemian gospodarczych w świecie i w Polsce (modernizacji, restrukturyzacji, globalizacji) na rozwój społeczny, opisuje regionalne zróżnicowanie handlu międzynarodowego, ocenia wpływ inwestycji zagranicznych na rozwój społeczny i gospodarczy, opisuje regionalne zróżnicowanie inwestycji zagranicznych w Polsce i na świecie, wymienia waluty najbardziej liczących się gospodarczo państw świata	Uczeń wymienia korzyści wynikające z międzynarodowego podziału pracy, porównuje udział handlu zagranicznego w dochodzie narodowym Polski i innych krajów, opisuje strukturę towarową importu i eksportu, opisuje kierunki polskiego importu i eksportu, jej zmiany w ostatnich latach, przedstawia bilans handlowy i płatniczy Polski, uzasadnia konieczność wzrostu konkurencyjności polskich wyrobów na rynkach zagranicznych	Uczeń ocenia rolę handlu międzynarodowego w gospodarce kraju, ocenia rolę inwestycji kapitału zagranicznego w gospodarce kraju, wyjaśnia zasady funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych, ocenia ich rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych i ekonomicznych kraju, ocenia znaczenie międzynarodowych organizacji finansujących: Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju w przekształceniach politycznych i gospodarczych
Integracja polityczna państw świata	Uczeń uzasadnia konieczność międzynarodowej współpracy społecznej, gospodarczej, politycznej, wymienia jej korzyści, wymienia formy integracji międzynarodowej, wykazuje zależność rozwoju międzynarodowych powiązań gospodarczych od postępu ekonomicznego, opisuje rozwój głównych międzynarodowych ugrupowań integracyjnych na świecie i w Europie, wymienia cele tych ugrupowań i państwa członkowskie, określa rolę NATO w zachowaniu bezpieczeństwa krajów Europy i Polski, określa rolę ONZ w rozwiązywaniu problemów społecznych (uchodźcy) i ekonomicznych (głód) oraz w utrzymaniu pokoju światowego, wymienia konsekwencje położenia Polski między Rosją i Unią Europejską, Europą Południową i Skandynawią	Uczeń wymienia pozostałe międzynarodowe ugrupowania integracyjne, wymienia państwa wchodzące w ich skład, wymienia główne cele tych ugrupowań, wymienia przykłady izolacjonizmu społecznego i państwowego, wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki izolacjonizmu i ksenofobii, opisuje przykłady współpracy międzynarodowej na szczeblu lokalnym i regionalnym: miast (gmin) „bliźniaczych”, euroregionów, wyjaśnia zasady funkcjonowania euroregionów, wskazuje na mapie Polski przykłady euroregionów	Uczeń wymienia polityczne i gospodarcze korzyści i zagrożenia wynikające z integracji międzynarodowej
Unia Europejska jako wspólnota polityczna	Uczeń rozpoznaje symbole Unii Europejskiej, opisuje rozwój EWG i Unii Europejskiej, wymienia nazwy krajów członkowskich Unii Europejskiej, wymienia poszczególne instytucje Unii Europejskiej, wyjaśnia zasady integracji gospodarczej i politycznej krajów Unii Europejskiej, wymienia zasady jednolitego europejskiego rynku pracy, ocenia jego dostępność dla obywateli polskich, opisuje przykłady współczesnych problemów społecznych i gospodarczych w Unii Europejskiej i sposoby ich rozwiązywania	Uczeń opisuje krótką historię traktatów, opisuje poszczególne instytucje Unii Europejskiej, dostrzega bariery w integracji Polski i innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej z Unią Europejską, wymienia korzyści wynikające z uczestnictwa krajów Europy Środkowej i Wschodniej w strukturach europejskich, ocenia korzyści i koszty integracji Polski ze strukturami Europejskimi, opisuje proces integracji Polski z Unią Europejską, w szczególności działania i procesy legislacyjne, wymienia przykłady współpracy polskich samorządów z ich odpowiednikami z Unii Europejskiej	Uczeń opisuje cechy nowoczesnego państwa demokratycznego

Wielkie regiony społeczno-ekonomiczne świata na tle podziału politycznego	Uczeń wskazuje na mapie i podaje nazwy wielkich regionów społeczno-politycznych Europy i świata, w szczególności: Bliski Wschód, Daleki Wschód, Amerykę Anglosaską, Amerykę Łacińską, Czarną Afrykę, przyporządkowuje państwa do odpowiednich regionów społeczno-ekonomicznych	Uczeń opisuje cechy indywidualne poszczególnych regionów społeczno-ekonomicznych Europy i świata	Uczeń odnajduje na przykładach związki między zjawiskami społecznymi, gospodarczymi i politycznymi
Dział 11. Człowiek a środowisko			
Wpływ rolnictwa na środowisko przyrodnicze człowieka	Uczeń wymienia przykłady z okolicy miejsca swojego zamieszkania przekształcenia środowiska przyrodniczego przez rolnictwo, wymienia przykłady zanieczyszczenia wody i gleby przez rolnictwo	Uczeń dostrzega ograniczoność powierzchni nadającej się do wykorzystania rolniczego, wymienia skutki wylesienia, wyjaśnia przyczyny i wymienia skutki degradacji gleb i ekspansji pustyń na świecie, wymienia korzyści chemizacji rolnictwa, wymienia przykłady negatywnego wpływu chemizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze, w szczególności na zdrowie ludności	Uczeń uzasadnia potrzebę rozwoju „rolnictwa ekologicznego” i produkcji „zdrowej żywności”
Wpływ przemysłu na środowisko przyrodnicze człowieka	Uczeń wymienia przykłady z okolicy szkoły przekształcenia środowiska przyrodniczego przez przemysł, wymienia przykłady przemysłowych zanieczyszczeń powietrza, skażenia wody i gleby, wymienia przykłady z okolicy szkoły dewastacji krajobrazu oraz zajęcia użytków rolnych i leśnych pod zabudowę przemysłową	Uczeń wymienia skutki zmian w środowisku przyrodniczym wywołane przez działalność przemysłową, dostrzega bariery ekologiczne rozwoju przemysłu, uzasadnia konieczność wprowadzania „czystych” technologii produkcji	Uczeń przewiduje skutki degradacji środowiska przyrodniczego spowodowanej działalnością przemysłową
Wpływ transportu na środowisko przyrodnicze człowieka	Uczeń wymienia przykłady z okolicy szkoły przekształcenia środowiska przyrodniczego przez transport, wymienia przykłady zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez transport	Uczeń wymienia skutki zmian w środowisku przyrodniczym wywołane przez transport, wymienia korzyści i negatywne skutki ekologiczne eksploatacji autostrad, dostrzega ograniczenia w użytkowaniu rolniczym terenów położonych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu samochodowego	Uczeń wyjaśnia przyczyny i wymienia skutki wybranych katastrof ekologicznych na świecie, jakie towarzyszą transportowi materiałów toksycznych, w tym również ropy naftowej
Zmiany w atmosferze spowodowane działalnością człowieka	Uczeń wymienia źródła i rodzaje zanieczyszczeń powietrza, wymienia przykłady wpływu miast, przemysłu i transportu na stan zanieczyszczenia powietrza	Uczeń wymienia negatywne skutki zanieczyszczenia atmosfery, wymienia sposoby ograniczenia zanieczyszczenia atmosfery, wyjaśnia powstawanie efektu cieplarnianego i „dziury ozonowej”, przewiduje skutki tych zjawisk	Uczeń uzasadnia konieczność „globalnej ochrony” atmosfery

Zmiany w hydrosferze spowodowane działalnością człowieka	Uczeń wymienia źródła i rodzaje zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, wymienia przykłady wpływu miast, przemysłu, rolnictwa i transportu wodnego na stan zanieczyszczenia wody, wymienia przykłady zmian obiegu wody przez człowieka, wymienia funkcje sztucznych zbiorników wodnych, wymienia ich wady i zalety	Uczeń wymienia pozytywne i negatywne skutki nawadniania i odwadniania jako ingerencji w naturalny obieg wody, wymienia przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu zbiorników wodnych na środowisko przyrodnicze, wymienia metody oczyszczania wody	Uczeń uzasadnia potrzebę regulacji rzek, dostrzega pozytywne i negatywne skutki regulacji rzek, wymienia przykłady przywracania naturalnego biegu rzek, wyjaśnia przyczyny wyczerpywania się zasobów wodnych, przewiduje skutki zanieczyszczenia wód oraz ingerencji człowieka w naturalny obieg wody
Zmiany w litosferze spowodowane działalnością człowieka	Uczeń wymienia przykłady powstawania lub przyspieszenia procesów rzeźbotwórczych w wyniku działalności człowieka: kopalnie odkrywkowe, leje zapadliskowe na obszarach górniczych, erozja gleb na obszarach wylesionych itd.	Uczeń wymienia skutki przyspieszonej erozji gleb, wymienia sposoby zapobiegania niepożądanym procesom rzeźbotwórczym: terasy rolne, orka wzdłuż poziomicy itd., wyjaśnia termin rekultywacja, wymienia jej przykłady	Uczeń przewiduje skutki ingerencji człowieka w skorupę ziemską
Skutki ingerencji człowieka w jego naturalne środowisko	Uczeń odróżnia krajobrazy: pierwotny, naturalny, kulturowy i zdewastowany, wymienia przykłady wpływu międzynarodowych powiązań gospodarczych na degradację zasobów środowiska przyrodniczego w skali światowej, wymienia przykłady rabunkowej gospodarki zasobami środowiska przyrodniczego, wymienia skutki zmian w środowisku przyrodniczym wywołane przez rolnictwo, urbanizację, przemysł, transport, wymienia źródła i rodzaje zagrożeń środowiska przyrodniczego (w szczególności Polski), wskazuje na mapie obszary ekologicznego zagrożenia w Polsce, wyjaśnia przyczyny znacznego zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego Polski	Uczeń opisuje obieg zanieczyszczeń w środowisku przyrodniczym, wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, w szczególności jego wpływ na zdrowie człowieka, dostrzega ograniczenia w użytkowaniu rolniczym terenów położonych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu samochodowego, wymienia skutki rabunkowej eksploatacji zasobów przyrody, w szczególności skutki niszczenia lasów równinowych, ocenia własny wpływ na stan środowiska przyrodniczego, dostrzega bariery ekologiczne rozwoju przemysłu i urbanizacji, wymienia źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego w poszczególnych obszarach ekologicznego zagrożenia w Polsce	Uczeń wymienia przykłady synantropizacji środowiska przyrodniczego, wyjaśnia przyczyny i wymienia skutki wybranych katastrof ekologicznych na świecie, wymienia przyrodnicze, gospodarcze i społeczne następstwa przekształcenia środowiska przyrodniczego Polski, wymienia przykłady wymierających gatunków roślin i zwierząt oraz zanikających ekosystemów
Konieczność zachowania naturalnych środowisk wodnych i leśnych	Uczeń wymienia funkcje jezior, bagien i lasów w przyrodzie i gospodarce, wymienia surowce leśne, wymienia przykłady ich zastosowań w gospodarce, wskazuje na mapie wielkie kompleksy leśne i bagienne Polski, porównuje za pomocą danych statystycznych lesistość Polski i innych krajów, opisuje zmiany lesistości Polski w okresie międzywojennym	Uczeń wyjaśnia przyczyny zróżnicowania lesistości w skali globalnej i krajowej, ocenia wpływ wielkich kompleksów leśnych na środowisko przyrodnicze, uzasadnia potrzebę ochrony jezior, bagien i lasów jako siedlisk rzadkich roślin i zwierząt, uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi, wymienia zasady racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi i wodnymi	Uczeń ocenia stan zdrowotności polskich lasów, wymienia przykłady degradacji lasów w Polsce i na świecie, wyjaśnia ich przyczyny

<p>Formy ochrony przyrody w Polsce i na świecie</p>	<p>Uczeń określa rolę własną oraz rolę państwa w ochronie i kształtowaniu środowiska przyrodniczego, wymienia elementy polityki ekologicznej państwa (działania prawne, organizacyjne, techniczne, ekonomiczne), wymienia formy ochrony przyrody w Polsce, odróżnia rezerwat przyrody od parku narodowego i parku krajobrazowego, wymienia rodzaje rezerwatów przyrody, wskazuje na mapie parki narodowe w Polsce oraz wybrane parki narodowe na świecie, wymienia osobliwości poszczególnych parków narodowych Polski i wybranych parków narodowych świata, wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt prawnie chronionych w Polsce i na świecie, wymienia zasady przebywania ludzi w parkach narodowych i rezerwach, podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody</p>	<p>Uczeń uzasadnia potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego jako warunku postępu cywilizacyjnego, wymienia przykłady gatunków zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem, wymienia źródła zagrożeń parków narodowych w Polsce, wskazuje na mapie przykłady parków narodowych wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, wskazuje na mapie parki krajobrazowe własnego województwa, opisuje ich walory, wymienia okoliczne rezerваты przyrody, wskazuje ich główny cel ochrony</p>	<p>Uczeń wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody, wymienia polskie i międzynarodowe organizacje ochrony przyrody</p>
<p>Konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego</p>	<p>Uczeń dostrzega wartość środowiska przyrodniczego z punktu widzenia określonych potrzeb społeczeństwa, wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz zrównoważonego rozwoju, wymienia zasady racjonalnej gospodarki zasobami środowiska przyrodniczego, wymienia przykłady racjonalnej i rabunkowej gospodarki zasobami środowiska przyrodniczego, uzasadnia konieczność segregacji śmieci, oszczędności energii i wody, uzasadnia konieczność rekultywacji obszarów zdegradowanych, wymienia jej przykłady</p>	<p>Uczeń uzasadnia konieczność współpracy międzynarodowej na rzecz zrównoważonego rozwoju, uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego, uzasadnia potrzebę ochrony gatunkowej rzadkich roślin i zwierząt</p>	<p>Uczeń przewiduje na przykładach skutki ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze, proponuje sposoby ochrony przed zanieczyszczeniami środowiska, ocenia wybrany teren w okolicy szkoły z punktu widzenia potrzeb określonych rodzajów działalności człowieka, w szczególności: budownictwa, przemysłu, rolnictwa i transportu</p>